

74, II, bldz. 1786) reeds eenige afleveringen aan. Thans zijn die, welke de anatomie van borst- en buikholte behandelen, ook verschenen en blijven nog over de nummers, die hersenen en perineum zullen bevatten.

Het gelijktijdig verschijnen van Aflevering VII en VIII is niet toevallig. Zij behooren bij elkaar en zij zijn dan ook zóó gedrukt en ingebonden, dat men gemakkelijk uit de platen van beide afleveringen te zamen de anatomie van den geheelen romp kan samenstellen. Ik behoef aan mijn waardeerend oordeel weinig toe te voegen. Het werk is een bruikbaar middel om topographische verhoudingen snel op te zoeken en te repeteeren. Meer geeft het niet, want de beschrijvende ontleedkunde der organen leert men er niet uit. Van het hart bijv. ziet men niets, slechts het pericardium en de groote vaten zijn afgebeeld. Maar dat is ook niet de bedoeling van den samensteller geweest. Met alle waardeering voor dezen atlas zou ik mij echter toch de opmerking willen veroorloven, dat het geheel zou hebben gewonnen, als men de teekeningen door een goed illustrator had laten maken. Dan zou alles er wat „smakelijker” hebben kunnen uitzien en minder aan collegeteekeningen herinnerd hebben.

M. W. WOERDEMAN.

Prof. Dr. W. SCHOLTZ (Königsberg), *Diagnose, Differentialdiagnose und Behandlung der Haut- und Geschlechtskrankheiten*. Verlag s. HIRZEL, Leipzig, 1930, mit 155 Abb. und 32 farbigen Tafeln; 20 Tabellen, 555 bldz. Prijs 45 mark, geb. 48 mark.

Daar de meeste leerboeken over huid- en geslachtsziekten niet geschikt zijn om als gids te dienen bij het vinden van den weg naar de diagnose, wanneer deze den geneesheer of student onbekend is, heeft de schrijver getracht, in zijn boek zooveel mogelijk aan dit bezwaar tegemoet te komen, voornamelijk door een 20-tal tabellen, waarin de differentieele diagnose wordt aangegeven of uitgaande van bepaalde primaire efflorescenties of van een bepaalde localisatie. In deze tabellen zijn de huidziekten, die voor overweging in aanmerking komen, met een korte aanduiding der voornaamste punten van overeenkomst en van verschil aangeduid. Dat de lezer door het klinische onderwijs geleerd moet hebben, hoe hij huidziekten moet onderzoeken en analyseeren, omdat dit uit een boek nooit te leeren valt, is een overweging waarom aan de algemeene diagnostiek slechts enkele bladzijden gewijd zijn; dan volgen de tabellen, die slechts te gebruiken zijn voor wie de efflorescenties heeft leeren determineeren en deze als punt van uitgang kan gebruiken.

De indeeling is zooveel mogelijk volgens de aetiologie gemaakt. Dat pityriasis, psoriasis en parapsoriasis als twijfelachtige mycoses bij de dermatomycoses zijn ondergebracht, bewijst dat des schrijvers twijfel daaromtrent niet groot is: want anders zouden deze ongetwijfeld zijn geplaatst in de omvangrijke groep van huidziekten met onbekende aetiologie, waarin naast vele andere ook de urticaria, de herpes, varicellae, ichthyosis zijn gerangschikt. Maar elke indeeling is tot op zekere hoogte willekeurig en ook niet van overwegend

belang, daar de weg tot de diagnose, ook zonder kennis van de aetiologie, gevonden kan worden via de tabellen der differentieele diagnostiek.

Aan de huidziekten zijn 324 bladzijden gewijd, aan de syphilis 67, aan het ulcus molle 15, terwijl eenige bladzijden aan balanitis e. a. afwijkingen en 18 bldz. aan recepten en methodes van behandeling zijn besteed. Ten slotte een voor elke afdeeling afzonderlijke en uitgebreide inhoudsopgave.

De platen zijn met zorg gekozen en grootendeels goed geslaagd.

De groote aandacht, die aan de differentieele diagnose besteed wordt, niet alleen in de tabellen, maar eveneens bij de behandeling van elk afzonderlijk onderwerp, drukt op dit boek een eigen stempel; iets zeer persoonlijks wordt er bovendien aan gegeven doordat de schrijver bijna uitsluitend zijn eigen opvattingen en zijn eigen methodes van behandeling vermeldt. Dit alles is voor dengene, die omtrent huidziekten reeds eenige ervaring heeft (en voor hen is dit boek geschreven: immers voornamelijk voor den medicus practicus) een groot voordeel; hij zal in SCHOLTZ een ervaren en betrouwbaar raadsman vinden, al zal hij ook de moeilijkheden en gebreken ervan moeten aanvaarden. Want het gebruik van dit boek vereischt een kennis van de primaire efflorescenties en van de algemeene diagnostiek, zooals SCHOLTZ die leert; en niet overal is de schrijver even duidelijk en consequent. Zoo wordt in tabel VI/2 bij pityriasis rosea ook genoemd: roseola luetica, die volgens den schrijver „kaum schuppt“ of „erst im weiterem Verlaufe etwas schuppt“ (bldz. 127); dit is verwarrend; want *S. erythematososa* schubt nooit, en schubbende secundaire syphilis is papulo-squameus. Zoo worden onderscheiden „reine Knötchenausschläge“ en „gemischte (polymorphe) Knötchenausschläge“ die elk in een tabel behandeld worden; doch strophulus staat in tabel X en Prurigo in tabel XII, hoewel strophulus ook met blaasjesvorming gepaard kan gaan en uit den tekst het onderscheid tusschen urticaria, strophulus en prurigo niet volkomen duidelijk blijkt. Zoo kan het herkennen van pityriasis versicolor moeilijkheden geven, doordat deze alleen vermeld wordt in tabel VI/3 bij „Flecke, die gleich von Beginn an leicht kleienförmig schuppen“; doch dit schubben wordt door den niet-deskundige dikwijls miskend, daar het pas blijkt bij krabben, zoodat waarschijnlijk gezocht zal worden in tabel I, (gelbliche, bräunliche und schwärzliche Flecke) waarin pityriasis versicolor niet voorkomt, weliswaar terecht; maar de practijk leert, dat deze fout herhaaldelijk en gemakkelijk gemaakt wordt; en ook in de inhoudsopgave staat bij pityriasis versicolor niet vermeld: zie tabel VI — één van vele kleine onnauwkeurigheden, zoowel hier als in den tekst. Daarentegen komen alle zeldzame huidziekten uitvoerig in de tabellen voor, wat soms verwarrend werkt. Maar niettegenstaande deze en andere onvolkomenheden zal dit boek voor den medicus practicus een goede gids kunnen zijn, vooral als wegwijzer bij onduidelijke gevallen en als raadgever bij de behandeling van huid- en geslachtsziekten.